СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 137. Джерзі Ситі, Н. Дж., пятниця, 26-го червня 1942. No. 137. Jersey City, N. J., Friday, June 26, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НОВИЙ ЗАКОН ПЕРЕДБАЧУЄ 6 БІЛІОНІВ ПОДАТКУ

ВАШИНҐТОН. — Податковий комітет палати репрезентантів викінчив уже проєкт податкового закона, що проєктує найбільший податок в історії Злучених Держав, бо близько 6 біліонів долярів.

Департамент скарбу домагався признання 1 біліона 716 міліонів більше, але комітет обмежив його до 5 біліонів 924 міліонів. Комітет теж вичеркнув з проєкту постанову про те, що чоловіки й жінки мали би подавати спільний податковий рапорт; це теж зменшує поважно проєктовий податковий збір.

Ухваливши проєкт, комітет відослав його до обох палат конґресу для вирішення.

НОВА ПОЛІТИКА АСЕНТЕРУНКОВОГО УРЯДУ.

ВАШИНҐТОН. — Начальники асентерункового уряду подали до публичного відома нові правила, котрих буде держатися той уряд при покликуванні новобранців до військової служби.

Нові постанови виходять зо заложення, що до служби треба покликати наперед людей, на яких ніхто не покладається щодо удержання, а таких, що удержують інших, доперва тоді, як перших не стане; з тих, що удержують інших, мається покликати наперед тих, що удержують менше осіб.

На основі цього пляну реєстрантів клясифікується в чотири ґрупи. При тому зазначується, що властиво від військової служби нікого не звільняється, а тільки встановляється порядок, у якому обовязані до служби мають бути до неї покликані.

УРЯД БЕРЕТЬСЯ ДО МОБІЛІЗАЦІЇ РОБІТНИЧОЇ СИЛИ КРАЮ.

ВАШИНҐТОН. — Пол В. МекНот, начальник комісії воєнної людської сили, видав 8 директив, що мають на цілі „ефективно змобілізувати й ужити людську силу краю".

Ці зарядження вирішують передовсім способи збирання інформації про припаси людської сили, а потім подають програму, як цю існуючу людську силу навертати в відповідні русла, де її найбільше треба (в воєнну продукцію й фармерство). Займаються вони теж справою переносу робітників з несущних для війни занять до сущих.

НЕДОСТАЧА ҐАЗОЛІНИ ЗАГРОЖУЄ ВОЄННІЙ ПРОДУКЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Торговельна палата нюйорської дільниці Квінсу віднеслася до міського уряду зо закликом зарадити щось на брак ґазоліни для підприємств, занятих воєнною продукцією, бо мовляв, через недостачу ґазоліни багато воєнних промислів не може виконувати своєї праці. Бизнесмени підсувають урядові міста, чи не міг би він ужити міських троків і робітників для доставлювання ґазоліни потребуючим ґазоліни фабрикам, виконуючим воєнну роботу.

СУМНІВИ ЩОДО КОНВОЙОВОЇ СИСТЕМИ.

ВАШИНҐТОН. — Як лише воєнна фльота подала до відома вістку про заведення конвойової системи для охорони торговельних кораблів на Атлантику перед підводними суднами, сенатор Брустер з Мейн, член сенатського комітету для морських справ, виступив з критикою тої системи, як непідходячої для досягнення намірених цілей. „Заставляти кораблі подорожувати в конвоях", каже Брустер, „це так, гейби затопити відразу половину торговельної фльоти".

СПРАВА ВОНСЯЦЬКОГО ПОКІНЧЕНА ЙОГО ПРИЗНАННЯМ І ПРИСУДОМ.

ГАРТФОРД (Конетикот). — Анастазій А. Вонсяцький 42-літній „вождь" російських фашистів, поставлений на суд під закидом шпиґунства, признався, що він був учасником заговору подавати інформації військової натури Німеччині й Японії. Рівночасно його адвокати відкликали заяву, що обвинувачений є божевільний. Суд засудив його на 5 літ вязниці й 5,000 долярів гривни; низький вимір кари пояснив суддя тим, що підсудний своїм признанням ощадив урядові клопоту й видатків. Жінка Вонсяцького, багата американка, зложила за нього на другий день усю кару, але суд її звернув, бо, мовляв, гривну наложено проти постанов закона.

Д-ра Ебеля з Ель Пасо, Тексас, і о. Курта Мільцана з Філядельфії, котрим прокураторія закидує участь у заговорі Вонсяцького, будуть поставлені на суд 15. липня.

КОНҐРЕС КАСУЄ ТАБОРИ ЦИВІЛЬНОЇ КОНСЕРВАЦІЇ („СІ-СІ-СІ").

ВАШИНҐТОН. — Сенатський комітет для видатків не признав ніяких фондів для удержання таборів цивільної консерваціі, на що президент Рузвелт домагався 80 міліонів.

Зате палата послів ухвалила 58 міліонів долярів на удержання „Краєвої Молодечої Адміністрації („Ен-Увай-Ей").

Арґентина Протестує Проти Топлення Кораблів

БУЕНОС АЙРЕС. — Низка подій доводить арґентинську републику до крізи в справі її відносин до війни. Затоплення арґентинського корабля викликало таке обурення в краю, що багато послів у конґресі домагається, аби уряд зірвав зносини з Німеччиною по думці рішення конференції американських держав у Ріо де Жанейро.

Справа комплікується одначе через те, що ліберальний президент Роберт Ортіс через своє здоровля зрезиґнував з уряду, а консервативний його наступець, Кастільо, противиться зірванні дипльоматичних зносин з державами Осі.

ПРЕЗИДЕНТ ВИТАЄ ЮГОСЛАВСЬКОГО КОРОЛЯ

ВАШИНҐТОН. — Король Югославії Петро Другий був офіціяльно принятий президентом Рузвелтом. На честь 19-літнього монарха видано в Білому Домі обід.

КОРОЛЕВА ГОЛЯНДІЇ ПРИЇХАЛА ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

ЛІ (Месечузетс). — Голяндська королева Вільгельміна приїхала сюди з Канади в товаристві своєї дочки, прінцесси Юліяни, і двох внучок. Вона задумує тут побути якийсь час і відвідати президента Рузвелта.

МЕКСИКАНСЬКИЙ ПОСОЛ ПРО ХАРЧЕВІ НЕДОСТАТКИ В НІМЕЧЧИНІ

МЕКСИКО. — Ґенерал Хуан Аскарате, що був недавно мексиканським амбасадором у Німеччині, оповідав ґазетярам про свої спостереження в Німеччині. Говорив, що в Німеччині відчувається недостача поживи. Незадовго до його виїзду з Берліна, німецький уряд знову обмежив мясні пайки. Він теж оповідав, що німці живуть у вічному страху перед британськими бомбардуваннями. Уряд побудував схоронища на рейди та вислав з Берліна майже всі діти. Боячися заломання воєнного духа, націстичний уряд піддержує його вічною пропаґандою про те, що то сталося би, якби так на Німеччину наїхали „жиди, британці й росіяни".

Він описував Гітлера як певного роду актора. Раз Гітлер сказав йому, що без помочі Німеччини ґенерал Франко не міг би був добитися в Еспанії перемоги.

Марш. Ромель Пробує Обійти Британські Укріплення

КАЇРО. — Армія маршала Ромеля почала масово посуватись від морського побережжя в напрямку полудневого сходу. Великі куряви піску позносились на шляху, котрим їде та армія. Британські кола заключають, що в той спосіб марш. Ромель задумує обійти ті укріплення, які побудували британці на египетській границі, в околицях Гальфая Гас. Британські й американські літаки виїхали на зустріч німецькій армії і обкидали їх градом бомб.

СОВЄТИ ВИСАДЖУЮТЬ ВІЙСЬКО НА КРИМІ

БЕРН. — Совєтська армія висадила свої частини на полудневім побережжі Криму. Вони відразу вступили з німцями в завзяту боротьбу. Ті частини творила совєтська морська маринарка. Вони відтягнули увагу німців від Севастополя і тим облекшити німецький напір на ту морську твердиню. Біля Харкова далі ведуться завзяті бої. Совєтські війська здержали наступ німецьких повзів, завдаючи німцям великі втрати.

КИТАЙЦІ ВІДБИЛИ ЗАЛІЗНИЧИЙ ВУЗОЛ КВЕІКІ

ЧУНКІНҐ. — Здовж залізничого шляху Ганґчов-Начанґ ведуться завзяті бої. Китайці відбили від японців важний залізничий вузол, Квеікі. В тих околицях міститься також дуже важний летунський майдан, звідки американські бомбовики моглиб бомбардувати японські острови. Такий один майдан японці вже здобули, а ще один залишився. Японці завзялись і його здобути, але китайці дотепер його хоробро обороняли.

НІМЦІ БОМБАРДУВАЛИ ДВА АНҐЛІЙСЬКІ МІСТА

ЛОНДОН. — Німецькі бомбовики в більшій силі наїхали два анґлійські міста, положені в середній Анґлії і їх сильно збомбардували. Вже довший час німці в той спосіб не бомбардували Анґлії. Один відорваний літак перелетів Лондон, але не скинув бомб. Анґлійські кола припускають, що той літак був розвідчого типу. Він фотоґрафував ріжні обєкти і треба сподіватись, що німці незадовго розпічнуть поновні бомбардування Лондону, чого вони вже від року не робили.

В ОБЛИЧУ СМЕРТИ. — Цих вісім розбитків з вуглевого корабля, що потонув від вибуху міни, уживають всіх своїх сил, аби удержатися на поверхні води, поки приплеве якийсь корабель їм на рятунок. Вони уживають нафтової бочки, аби помогти собі в пливанні.

БРИТІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ПРОСЛІДЖУЄ КАМПАНІЮ В ЛІБІЇ

ЛОНДОН. — Хоч анґлійська публична опінія десь успокоїлась відносно недавних мілітарних невдач в Лібії, проте британський парлямент не думає зовсім залишати цеї справи, а порішив перевести в тій справі докладне слідство. Противники уряду Чорчила конче хотіли добитись вотум недовіря тому урядови, але вже тепер можна твердити, що це їм не вдасться. Зате майже певним є це, що парлямент назначить свойого роду трибунал, який точно розслідить справу і переконається, чи в тих лібійських невдачах завинив хто, чи не завинив? Також майже певним є, що Чорчил по повороті підпаде під дуже гостру критику і під настирдиві запити з боку послів.

НАДІЇ В НІМЕЧЧИНІ РОСТУТЬ.

БЕРН. — Німецька преса, яка в останних місяцях проявляла пригноблення, тепер починає вдаряти в більш оптимістичну ноту і говорить, що по перемозі в Лібії треба сподіватись, що німецькі збройні сили розпічнуть широку офензиву і на сході, та доведуть там до повної перемоги німецьких сил. З цеї преси виходить, що німців найбільше турбує в нинішню пору совєтський фронт.

НАСТРОЇ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ.

ЄРУСАЛИМ. — В політичних колах Близького Сходу такий настрій, що хоч у Лібії британці зазнали певної поразки, то проте та поразка ще не означає катастрофи для Близького Сходу. Далеко тяжчі завдання має перед собою маршал Ромель, ніж ті, котрі вже осягнув. Щойно тепер він зачне натрапляти на дійсні трудноші. Бо його армія вже добре вичерпана з людей і матеріялів. Крім того щойно тепер йому прийдеться довгими шляхами засоблятй цю армію ріжними матеріялами. Між передовими позиціями і базами лежать сотки миль лібійської піскової пустелі. Чим далі на схід буде посуватись Ромель, тим тяжчі будуть ті його завдання. А на близькім Сході, зокрема в Палестині і Сирії, є скупчена свіжа британська армія, з великою боєвою силою.

ПЕРЕСТОРОГА ЧЕХАМ.

БЕРН. — Чеський міністер суспільної освіти і культури, Моравец, виголосив через радіо промову, в якій подібно до французького премієра Лзваля закликав чехів, щоб щиро, цілим серцем співпрацювали з Німеччиною, інакше німці зметуть чехів з лиця землі. Замало проголошувати формальні заяви співпраці. Треба ще чином співпрацювати з німцями, говорив він, та виправдував німців за їхні масові розстріли чехів, мовляв, їм урвався терпець, бо чехи не співпрацювали з ними. — З достовірних джерел доносять, що німці далі масово розстрілюють чехів. В останнім дни вони розстріляли черговиx 30 осіб, ніби у звязку зо скритим вбивством Райнгардта Гейдріха, а фактично в цілі витереблювання чехів з найсвідоміших елементів.

СТО НОВИХ ЛЕТУНСЬКИХ МАЙДАНІВ В АВСТРАЛІЇ.

МЕЛБОРН. — Американський ґенерал Кейзі заявив, що в останніх кількох місяцях побудовано в Австралії сто нових летунських майданів, для воєнних літаків Обєднаних Держав. А нові майдани й інші мілітарні обєкти будуються. Біля 15,000 таких ріжних військових будівель є в програмі, чи в стадії будови. Чимало з них входить в обсяг комунікації. В Австралії комунікація досить недорозвинена, бо там мало було людей, а території величезні. Треба також чимало нових пристаней. Все це будується і Австралія переміняється у воєнну твердиню.

ПЕРЕЖИВАННЯ ЛЕТУНА В НЕТРАХ.

В АВСТРАЛІЙСЬКІМ ПОРТІ. — Один американський летун змушений був осісти над берегом Австралії, в околицях, що були цілковито дикі. Довкола були мочари, повні крокодилів. Трава і хабазя були густі і високі у зріст чоловіка. За один день той летун міг зробити лише три милі. Він був без жадних харчів. Щоб не пропасти з голоду він ловив пільних коників і їх поїдав. Смакували немов мясо з рака. Потім сполював сову і зїв її ноги. По кількох днях знайшли його інші летуни.

ДЕМОКРАТИЧНА ПЛЯТФОРМА ДЕ ҐОЛЯ.

ЛОНДОН. — Де Ґоль опублікував плятформу, на якій стоїть його комітет. В тій плятформі підкреслено демократичні засади, які він думає впровадити, як поверне до Франції. Опублікування цеї плятформи наступило як відповідь деяким критикам ґен. Де Ґоля, мовляв, він занадто „правий" і сам загрожує диктатурою в Франції. Цю плятформу обробляв Де Ґоль разом з представниками підпольних організацій. Її одобрили французькі католики, соціялісти, демократи ріжних відтінків, крім комуністів. Останні обіцяли піддержувати Де Ґоля, але його програми не приняли.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

І РАБ ЗАГОВОРИВ

У саму річницю здачі французького уряду Німеччині, найсоромнішої може події в історії модерної Франції, виголосив Ляваль, як начальник французького уряду в Віші, промову до французького народу, яка певно перейде в історію Франції як ще соромніша подія, ніж здача в Компаніень.

Немовби на оправдання Ляваля можна сказати, — хоча це ніяким оправданням не є, — що від Ляваля властиво не можна було сподіватися нічого путнього, ні чесного, ні достойного. Як він приступав до уряду в Віші, відразу й загально ждали, що він поведе лінію повної підлеглости Німеччині. Коли він у цій політиці спершу завагався, більшість йому далі не довіряла, хоча дехто пробував з того зробити арґумент за Ляваля, що мовляв, він не хоче йти проти французької публичної опінії. Тепер Ляваль розкриває дещо заслону своєї політики. З його промови виходить, що він хотів відразу пустити пронацівський курс, але від цього його здержала його припадкова подія. Хотів він саме показати французам на вступі свого урядування нібито здобуток: добитися пущення на волю французьких воєнних бранців, задержаних Гітлером на примусових роботах у Франції; одначе, каже Ляваль, цього йому не дала докінчати втеча ґенерала Жірода з німецької неволі.

По такім нібито-виправданні Ляваль подав плян своєї злагоди з націстичним урядом. На основі цеї злагоди французькі бранці мають нарешті бути випущені з Німеччини по дво-літній неволі, по дволітній примусовій роботі для Гітлєра. Одначе й цим разом ще це звільнення не є безумовне. За це уступство Ляваль обіцяв Гітлерові, що французькі робітники з Франції добровільно покинуть рідний край і підуть на платну роботу до Німеччини. Іншими словами, недобровільних, примусових робітників, бранців вимінюється за нібито добровільних робітників.

Для Гітлєра очевидно виміна виголоднілих бранців за робітників був би добрий бизнес, але який у тому може бути бизнес для Франції? Щоб показати французам, що й їх інтерес взято під увагу в цій угоді, Ляваль показує їм на майбутню перемогу націзму в Европі й в світі, на потребу французам бути з переможцями на добрій стопі, себто держатися клямки сильного. Ляваль обіцює французам добру ласку переможців при встановлюванні „нового ладу". Він малював цю будучність у рожевих фарбах, позичених від того відомого маляра, Адольфа Гітлєра: мовляв, німецька перемога унеможливить перемогу большевизму, що, нібито певно прийде на випадок перемоги Обєднаних Держав, а зате Франція стане соціялістичною державою, хоча Ляваль не подає, який саме соціялізм він тут має на думці.

Лявалівсько-гітлєрівська угода зробила в широкому світі найгірше враження: всі побачили, що тут говорить не представник свобідної Франції, а раб, що оплюгавлює найкращі традиції народу, котрий він береться представляти. Яке враження викликала промова серед самих французів, ми покищо лише можемо догадуватися, покладаючися на французький народний характер і на французькі традиції. З них можемо судити, що апель раба найде серед французів відклик, на який того роду заява заслугує.

Зріст Цін Припинений

Адміністратор цін, Ліон Гендерсон, заявив, що зріст цін на ріжні продукти щоденної потреби перший раз від вибуху війни в Европі припинився. Фактично за останній місяць, від хвилини як впроваджено тверді ціни, пересічно ціни на ріжні продукти впали на одну десяту одного відсотка. Це надзвичайно радісне явище, говорив Гендерсон. І його треба завдячити цілій американській суспільности, зокрема двом міліонам крамниць, які точно придержувались наложених цін.

Цей успіх на фронті цін, говорив далі Гендерсон, дає наглядний доказ, що боротьбу з інфляцією можна зовсім добре виграти. Одначе він водночас перестерігав, що та війна ще не є виграна, ще треба далі напружувати сил, щоб та битва була зовсім виграна. Ціла американська суспільність мусить про це добре знати. Трудноші є ще перед нами, а не за нами. З бігом війни, як продуктів буде чимраз менше, будуть теж зростати серед консументів апетити, щоб ті продукти за всяку ціну дістати. Це консументи пробуватимуть вищими цінами підкупити продавців, які з черги, маючі великими заробітками, готові піддаватись спокусі. На ту спокусу широкий американський загал, як і всі крамарі, мусять вже нині морально узброюватись і їй не піддаватись. Бо таке поступовання лише хвилево принесе користь консументові, чи крамареви. В остаточному результаті воно підкопає в самій засаді його економічну екзистенцію. Кожний громадянин є маленькою частинкою загальної національної господарки. Як та національна господарка підорвана, підорвана теж господарка кожного чоловіка зокрема.

Якщо широкий загал, купецтво, фабрики, фінансові інституції і уряд, будуть разом співпрацювати і виявляти найкращу волю придержуватись наложених розпорядків — війна на американськім фінансовім полі, зокрема на фронті інфляції буде цілковито виграна, а ми, себто всі громадяни, принесемо для цеї війни лише такі жертви, які є конечні. В засаді ціла американська економічна структура залишиться здоровою і по переможнім закінченні війни американський добробут зацвите в небувалих досі границях. Колиб, однаке, широкий американський загал не поступав здисципліновано, колиб кожний громадянин був до тої міри себелюбом, що дбав би виключно про свою хвилеву вигоду, не звертаючи уваги на те, що це шкодить цілости нації — тоді в американській господарці повставатиме самозниіщення, яке потягатиме за собою далеко більше жертв і витрат, ніж цього війна вимагає. На щастя в Америці є мало такого себелюбного, непатріотичного елементу. Величезна більшість громадян надзвичайно радо кооперує з урядовими розпорядками і готова віддати на услуги держави навіть більше, ніж дотепер її про це просили.

Зрозуміло, що уряд мусить помагати громадянам виконувати їхні патріотичні обовязки, себто уряд мусить інформувати широкий загал, що в дану хвилю корисно робити. Вже президент Рузвелт кілька разів повчав американських громадян, щоб вони не витрачали багато із зароблених грошей на закупно нових річей, а щоб більшу частину з них вкладати в державні бонди, та щоб сплачувати ними старі довги. Пускання в рух нових грошей автоматично змушує ціни підноситись вгору. З бігом війни Америка чимраз більше грошей витрачає на ріжні воєнні продукти. Ті гроші мусять бути повернені назад в конструктивні руки, і вони не сміють переплинути греблі та нищити все довкруги. Тією греблею є загальна скількість продуктів щоденної потреби. Якщо обігового гроша пропорціональнo є більше, ніж собою уявляє та скількість, то той гріш мусить „переплинути через греблю", себто себе сам обезцінювати і започатковувати інфляцію.

Щоб запобігти інфляції, яка остаточно обезцінилаб всі наші фінансові вклади, всі наші ощадности в банку, всі наші асекураційні грамоти, всі наші соціяльні обезпечення і т. д. — ми мусимо далі сумлінно виконувати те, чого від нас хоче уряд. Себто, мусимо чимраз більше вкладати в воєнні бонди. Ці гроші це немов зложені в банку і колись вони дуже придадуться. Далі мусимо сумлінно платити наші податки: Після всякої правдоподібности ті податки будуть постійно зростати. Мусимо здержуватись від накопичування ріжних продуктів і від покупок таких продуктів, без яких ми можемо обходитись. Вкінці — що теж є дуже корисною для нас порадою — ми повинні позбуватись старих довгів. Тих довгів внутрі нації назбирається на сотки біліонів доларів. Якщоб громадяни їх позбулись, з яким облекшенням вони зустрінулиб закінчення війни! Це довжне відпруження дасть кожному нагоду порвиратись до якогось економічного підприємства, чи до безпосереднього підвищення життевого рівня.

Добрий початок вже зроблено. Стримання дальшого зросту цін доказало, що законодавство інспіроване урядом є правильне, як теж доказало, що широкий американський загал всеціло бажає співпрацювати з тим законодавством. Треба далі йти тим шляхом, все маючи на увазі те, що той шлях буде ставати чимраз тяжчий. Ґрунтовна переміна на краще може прийти тільки по переможнім закінченні війни.

Військова Повітряна Ґазета

З початком цього тижня почали розсилати американським військам поза морем радіові програми, які разом називаються „першою військовою повітряною газетою", ба навіть коротко „Єнк" (себто американець).

Як зродилася думка такого почину, можна догадатися. З одного боку серед американських вояків, розкинених по всіх закутинах світа, певно жеврів бажання почути вістки з рідного краю. З другого боку командування бачило вагу облекшення банування за домом для піднесення серед вояків боєвого духа. Завести для таких цілей часопис не зовсім надавалося для цілі: часопис потребує для відбуття далекої подорожі багато часу, до того достава такого часопису в багатьох випадках була би неможлива. Ось так думка сама штовхнула людей на „проєкт розсилати газету повітрям, себто по хвилях: такий „часопис" може без перешкоди скоро досягнути вояків у усіх таборах і на всіх постоях, де лише повіває американський прапор.

Перша частина, немовби перша сторінка часопису, називається „вісти з дому". Це програма, приготована координатором інформації в співпраці з армією. Заповідач називає це „Джі Ай Нюз", від скорочення слів „говернмент ішю", себто „урядове видання". Новинки ці оброблені вояками спеціяльно для вояків. Розсилається їх щодня. Одначе раз у тиждень буде ще тижневе видання, в котрому буде тижневий перегляд важних новинок, згадуваних протягом тижня.

Редактори „Єнка" розуміють теж добре, що кромі новинок вояк хоче чути й й розривкову програму, і тому „Єнк" розсилає багато найновіших і „найгорячіщих" джезів.

У цьому згляді редактори „Єнка" йдуть за натяком, який був поміщений в одній великій нюйорській газеті про вплив американського джеза на американських вояків „десь в Австралії". Один вояк в Австралії написав своїй дівчині в Ню Йорку листа за джезовими рекордами. Дівчина віднеслася до ґазети, а ця чимскорше вислала такі рекорди воякові до Австралії. Коли рекорди прийшли до Австралії, всі американські вояки засухувалися в рекорди й висказували здивовання, чому їм не присилають таких рекордів. Суґестію підхопив „Єнк" і рішився висилати „гарячі" джези між коротко-хвилевими програмами.

Покищо в своїх „новинках з дому" „Єнк" оповідає про події в різних таборах в краю, але незадовго „Єнк" буде мати своїх кореспондентів по різних відділах американської армії в цілому світі, і вони будуть збирати соковиті кусочки з Австралії, Ісляндії, Ірляндії й з інших відділів та будуть пересилати повітрям американським військам, де вони не булиб.

СОБАКА В МОДЕРНІЙ ВІЙНІ

Собак у війні вживали вже й давніше, одначе ще ніколи це вживання не досягнуло таких розмірів, що в теперішній світовій війні. Основою цього вживання є очевидно природжені прикмети собаки: вроджена інтелігенція пса, його знаменитий зір, ще кращий змисл нюху, його здібність навчитися від пильного вчителя справді чудних річей.

Московський письменник Ілля Еренбург, що служить офіціяльним російським воєнним кореспондентом на німецькому фронті, подає кілька маркантних примірів уживання собак у модерній війні.

Одного дня в минулу зиму в лісах коло Ґжацка сніги випали так глибокі, що ніякий моторовий віз не міг пробитися. Не міг теж проїхати ніякий віз, тягнений кіньми; коні скоро мучилися глибоким снігом, ставали й далі не рушали. Власне там він побачив чотири ескімоські собаки, запряжені разом до санок, на котрих лежав офіцир, котрому бомба з траншейного моздіра розбила коліно.

На одному секторі центрального фронту, каже Еренбург, одна така упряж чотирьох собак за 5 тижнів перевезла з поля бою 1,239 ранених, а на фронтові лінії перевезла 327 тон амуніції.

Ще іншу службу сповняють амбулянсові собаки. Коло Думиничів підчас перерви в боях одна така собака залізла в балку. Там лежали, заховані в ровах і ямах, ранені вояки. Собака було підлізе до раненого жовніра й, положившися коло нього, дихає важко й скавулить, вичікуючи, поки ранений не візьме собі перевязки з медичного пакетика, завішеного на шиї собаки.

У цій власне війні російські війська стали вживати собак для ще інших цілей, получених уже зо самою боротьбою. Еренбург бачив раз на фронті собаку, котрого кликали Барсом, а котрий міг занюхувати „зазулі" на цілу милю. „Зазулями" називали німецьких стрільців, що засідають за заленю. За останні години свого життя Барс відкрив три „зазулі".

Наймодерніший ужиток собак у війні це чи не вживання собак до розбивання воєнних повзів. Знають цей ужиток самі німці, і часто буває, що кермуючі повзами, почувши ґавкіт собак, завертаються. Еренбурґ бачив таку подію на калінінському фронті. На російські закопи ґнався відділ німецьких повзів. Почувши ґавкання собак й знаючи з досвіду, що це означає, німці завернули. Та собаки кинулися на повзи. Передній повз розбила собака Том, а за іншими гналися довго Томові товариші.

Собакам завдячують советські війська неодну вдачу. Відділ червоної армії під командою старшого поручника Конкова задержав наступ німецьких повзів під Ізюмом лише завдяки тому, що він мав при собі кілька виправлених собак. Ці собаки висадили в повітря девять повзів і два панцирні автомобілі.

Еренберґ бачив, як така собака нападає на повзи. Він бачив навіть собаку, що брала участь у такому нападі й його пережила. Одначе, як таких собак вправляють, Еренбурґ не каже: мовляв, про це він розкаже колись, як скінчиться війна.

Дві Долі

Повість

ДАНИЛА МОРДОВЦЯ

26)

„Колиж не захочете ви, братi мої — читав писар, слухати нашої здорової ради, то вільно вам, — аби лиш після того не жаліли. Не думайте, що я тим собі слави шукаю і бажаю довгого гетьманства: я бажаю тільки згоди між вами і військом його королівської милости запорозьким. А коли Бог дасть спільну згоду, то тогож дня зложу з себе перед вами, добрими молодцями, гетьманство, для мене зовсім непригоже, і ви, добрі молодці, кого захочете, того й виберете".

Сірко бачив, що рада до добра не доведе, як козаки не поідять: перебють Тетериних післанців та може й його самого скинуть з отаманства.

— Дітки! панове молодці! В писанії сказано: голодному розум завязано. А турецьке святе письмо каже: голод очи коле, і що голодий кумі — хліб на умі, а в другому писанні говориться, буцім голодний і кія не боїться... Так от що, дітки, я з голоду й розум загубив... Так їсти хочеться, що аж скавучить в животі... Та мабуть і ви, дітки, здорові були — проголодались і у вас у животі скавучить...

— Де вже, батьку, скавучить! аж гарчить! — радісно обізвались гуртом.

— Так от що, панове-молодці, підіть пообідайте — наберіться розуму, а тоді й на раду.

Майдан заколихався, захоДив, як море у хуртовину.

— У! та й мудрий же в нас батько-отаман! от мудрий! І цареви Соломону, мабуть, носа втер би.

І козаки як шпаки розлетілись по куренях, де вже кухарі-кашовари сердито махали ополониками, мов отамани булавами, що страва давно вже перекипіла, а печене підсихати почало.

— От тепер у мене на животі хоч залізо куй! Відкіля й розум взявся, — говорили козаки, висипаючись знов після обіду на майдан із куренів.

— Правду каже батько-отаман, що в писанії сказано — голодному розум завязано... Мій тепер розвязався.

Незабаром рада зібралась. Вийшла й старшина з післанцями.

Тоді старший післанець, уже знайомий нам Прокіп Верещака, „нобілітований" пан коморний, трохи виступає і привітно кланяється на всі чотири боки.

— Поклін і братські поздоровлення пану отаману кошовому і усему старшому і меншому товариству від гетьмана Павла Тетері і короля Яна Казиміра, — почав післанець. Посилаючи мене до вас, панове, їх мосці, пан гетьман і пан король, дали мені деякі інформації... Як то: відомо нам, що є чимало добрих молодців, котрі не дуже то бажають оставатись під Москвою, але немало й таких, котрі не хотять бути під його милостю королем... А спитаюж я вас, панове, як Москаль може держати Запоріжжя, коли він шле до його милости короля післанця за післанцем, без сорому просячи у його згоди.

Косагов знов вискочив та аж за шаблю ухопився.

— Твої слова зневажливі, і я лиш тому, що живу в приязни з паном кошовим отаманом і з всім славним запорозьким військом, не зітну тобі голови цею шаблею! — червонівши як печений рак, пробелькотав московський стряпчий. — Його царське пресвітле величество, всеї Великої і Малої і Білої Руси государ, цар і повелитель ніколи не просив у польського короля згоди. І то ще так просто каже! Що за нісенітниця!

— Не нісенітниця, пане стряпчий! Це може ви московським звичаєм нісенітниці стряпаєте, а не ми, — трохи жартовливо відповів Верещака. — От і тепер прийшов до його милости короля якийсь Полікарпович: просить відступити царю Смоленськ і дає за його до пять міліонів, аби цареви не соромно було перед своїм народом. Та й те скажу вам, панове молодці, і тобі, пане стряпчий, що його милость король давно вже був би у Москві з військом, але він жалкує вас, український нарід: бо українці своїм хребтом захистили хребет царський, і того не розуміють, що своїм лихом царське лихо побивають... От що!

Остання річ дуже дошкулила Косагову, і він був кинувся на Верещаку з голою шаблею. Разом і деякі козаки засвистіли шаблями.

— Стій, москалю! Він нам гість, а не твій... Тобі зась!

Верещака згодна поглядів на Косагова.

— У Москві мабуть і того не знають, що післанців у розумних і просвічених людей не січуть і не рубають, — з погордою сказав він. — Післанець як мішок: що в його положуть, то він і несе.

— Куди це москалям знати! — сміялися козаки. — Сказано: не буде з пса солонина, як з москаля лицар.

Сірко бачив, що його „діти" дуже під чаркою, і нехай їх Косагов хоч трохи роздратує, то Москалів, що були з Косаговим, і на понюх табаки не зосталось би: „діти" рознеслиб їх по шматочку.

Коли чує, щось недалеко треньнає на бандурі і старечим голосом мугиче, собі під ніс:

Ой шли ляхи на три шляхи,
А козаки на чотири...

Сірко зараз до його:

— А йди лишень, старче божий, та проспівай нам, як „голота пє"... Нехай москалі послухають: чи вміють так у їх на Москві співати?

— Де в біса! Москалі так співають, мов козу за хвіст тягнуть, — засміялися деякі козаки.

Сіркови того й треба. Кобзар підійшов, сюди-туди поводячи сліпими очима.

— Як голота пє? — цієї?

— Та цієїж, старче Божий.

Сірко знав, що його „діти" дуже люблять кобзарські думи й пісні і все забувають, слухаючи кобзаря. „Забудуть, думає, і прокляту раду і Тетерю і москалів..." Кобзар сів. Пальці його скоро заходили по струнах, і він стиха заспівав:

Чорна хмара наступає, став дощ накрапати:
Благослови, отамане, намет напинати.
Гей, всі пани, усі дуки у наметі сіли.
Нашаж браття — голотонька та і не посміли —
Взяли кварту, другу з жарту, та на дощи й сіли.
Гей, весела бесідонька, де голота пє.
А ще ліпше, а ще краще, де отаман є: —
Хоч він не пє горілоньки — порядок дає.
Прийшов батько, пан-отаман, стало йому жаль:
Скинув з себе синій жупан — намет розіслав.
Аж йде багач та йде дукач, та в порозі став —
Гей, з нашої голотоньки сміятись почав.
Та вжеж багач, та вжеж дукач насміхається:
„Ой, за щож тая голотонька напивається?"
Ой, як крикнеж пан-отаман та на свою голь:
„Візміть дуку за чуб-руку та й виведіть вон!"
Один бере за чуб-руку, другий в шию бє;
„Не йди, не йди, вражий дуче, де голота пє!"
Пішов багач, пішов дукач, та й не оглядавсь
И десятому наказував, та щоб не сміявсь...

(Дальше буде).

Домашній Фронт

Як до, так і після Перл Гарбор знаходились критики, які лякали американців надходячими обмеженнями. Циніки казали, що ми не є готові до небезпеки від держав Осі. Що ми не зможемо своєчасно перевести нашу індустріяльну машину на воєнну, аби допомогти нашим союзникам. Що ми не приймемо пайкування, контролі цін і всіх інших заходів, що кладуть кінець „звичайному життю".

Але ми доказали, що циніки не мали рації, ми прийняли всі ті тягарі іто в такій мірі, що спричинили переляк в Берліні й Токіо. Доналд М. Нелсон, голова Ради Воєнної Продукції, підкреслив це минулого тижня, коли казав, що „тут є новий дух в цій країні — або може той, який завше тут був..." Далі казав, що американські мужчини і жінки „доказують, що... вони можуть залишити свої сварки та стреміти разом, щоб виконати завдання".

Одним зі способів виявлення того „духу" є спільні комітети з зарядів і робітництва, встановлені для провадження Воєнної Продукційної Кампанії, що має завданням виробити більше повзів, зброї, літаків і зброї і виробити їх найшвидше. Комітети працюють більше як на 900 фабриках і ні одна сторона — ні заряд, ні робітництво — не старається використати фабрику для того, щоб витиснути щось від другої. Комітети стараються — чесно і успішно — знайти відповіді на слідуючі питання: Як можемо збільшити продуктивність наших машин? Як можемо поліпшити працездатність робітників? Як можемо не допустити марнотравства матеріялів та робочих годин?

В звязку з Воєнно-Продукційною Кампанією виник плян нагороджувати індустріяльних робітників за визначну службу, так само як нагороджують вояків за відвагу на боєвих фронтах. На всіх фабриках, що співпрацюють в продукційній Кампанії, будуть встановлені Дорадчі Комісії. Робітники можуть подавати свої пропозиції щодо того як можна поліпшити і прискорити продукцію зброї. Якщо пропозиція буде принята й вона може помогти воєнному зусиллю, робітник дістане Памятну Нагороду, або Посвідку, або Відзначення з Ради Воєнної Продукції, підписану головою Ради Доналдом М. Нелсоном.

Захорування спричинюють значне марнотравство робочих годин у воєнній індустрії, а ми не можемо дозволити марнотравства ні часу ні зусиль. Пол. В. МекНат голова Воєнної Комісії Розподілювання Людської Сили, розіслав останнього тижня листи до 8,500 директорів важних індустрій. Закликаючи до „встановлення тотальної фізичної та моральної придатности", МекНат вимагає „звичайного береження здоровля робітників" та відверто вимагає аби місцеві уряди не допускали проституції в околицях воєнних фабрик. Патріотичні робітники бережуть своє здоровля так, як бережуть своє знаряддя.

Ми приймаємо зміни в харчах, в одязі, в помешканнях і транспортації. Відділ Цивільного Постачання при Раді Воєнної Продукції нагадує всім, що предмети домашньої обстановки також змінюються. Глина, шкло, дерево, пластика, які не є так потрібні для воєнної індустрії, замінять алюміній, мідь і нержавіючу сталь в предметах домашньої обстановки. Наші блискучі кухонні прилади мусять уступити перед вимогою бомбовиків, тенків. Але ми завше будемо мати чим замінити ті річі і більше ніж наші вороги.

Стародавні деревляні нецьки можуть вернутися назад. Рада Воєнної. Продукції заохочує до виробу деревляних відер, які вимагають не більше як 15 відсотків своєї ваги додаткового металю... Будемо мати досить електричних лямпочок, але вони будуть робитися з іншого матеріялу. Дозволяється виробляти більше електричних лямпочок, але обмежується вживання воєнного матеріялу, з якого вони вироблялися. Автобусовий рух на далеку віддаль віддано під воєнні розпорядження, забороняючи більше як одну поїздку в обидва кінці за один день по шляхах, де пересічна нагрузка є менше як 40 відсотків повної... Буде проведено 24-інчовий нафто-провод з Лонгвю, Тексас до Сейлем, Ілл., віддаль в 500 миль. Ним будуть доставляти нафтові продукти і нафтову ропу до східного побережжя... де можливо сталь буде замінена чавуном... Ключ до відкриття консервних бляшанок не матиме багато праці на кухнях, бо буде вироблятися менше бляшанок від тепер і будуть вироблятися бляшанки більшого розміру, аби заощадити цину... На будуче дитячі візочки будуть вироблятися з дерева і з найменшою кількістю заліза і сталі... Мужеські і жіночі одяги не з чистої вовни будуть дешевші цеї осени ніж минулого року, що були з чистої вовни... Воєнне будівництво йде вперед на рівні $12,500,000,000 річно, майже на 20 відсотків вище попереднього... Одна компанія в Бофало виробляє нові губкові повязки, що вбирають піт і не допускають його до очей робітника. На виріб церковних річей іде залізо, сталь, срібло і золото та дерево замісць мосяжу і міді. З них будуть вироблятися чаші та інші церковні предмети... Президентський Комітет Справедливого Приняття на Працю обвинуватив дві шікаґівські робітничі юнії за уподілюджування муринів-робітників та наказав покласти край тій дискримінації.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШІКАҐО, ІЛ.

Збірка на Червоний Хрест.

На святі 10-літнього ювилею Союзу Українок, від. 36. зложили отсі громадянки жертви на Червоний Хрест:

По $1 пані: Саган, Круіл, Подолак, Шемердяк М., Побутська, Козаченко, Сніданко, Похальська, Зеліско, Ментос, К. Шемердяк, А. Мельник, Нащук, Д. Гізовська, Охниста, Москук, Брилна, Ковалик, К. Пайда, Демко, К. Зеліско, Марко, Кіт, Олешко, Перовіть, Хлатка; панове: Куропас, Бубин, Терендій, Іван Гізовський; по 50 ц.: Анна Строньи, Ірена Шевчук, Скроба й Костів. — Разом з дрібними датками $37.

М. Шемердяк.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Несугарна підготовка до паради.

Не знаю, кого винувати, що наша українсько - американська громада в Ню Йорку взялась до підготовки паради „Ню Йорк у Війні" щойно кілька днів перед самою парадою. В тій ціли тиждень перед парадою відбулась збори в нюйорським „Українськім Демократичнім Клюбі", на яких говорилось багато, чи наші люди підуть під американським прапором, чи можуть також взяти український? Багато до говорення там мали комуністи, які, зрозуміло, були проти українського прапору і заявляли, що в перший колюмні „Я американець" ніхто не може нести іншого прапору, ніж американський.

Опісля це показалось неправдою, бо всі інші національні групи несли не лиш американські прапори, але й прапори свойого старого краю. Ніхто їм в цьому не перешкаджав. Що нашим комуністам вигідно було давати такі інструкції, це зрозуміле. Але чому ніхто знаших інших провідників, зокрема з комітетових, які завідували тим святом, не провідав якслід, як стоїть справа, та в час не повідомив наших людей?

Думаю, що нашим громадянам, які ніколи не були комуністами і ними не хочуть бути, не слід тепер змішуватись з комуністами. Ніхто з американських провідників не йде разом з Бравдером, чи іншим комуністичним провідником. Правда, всі тепер закликають до єдности. Але та єдність не мусить означати, що всі разом належать до одної організації, чи до одного комітету. Нехай комуністи, які все працювали від нас окремо, а ми від них окремо, далі працюють окремо, але для тої самої цілі, а це — для американської перемоги. Ми покажемо, що ми зуміємо зробити, а вони нехай покажуть, що вони потраплять зробити. З того навіть вийде для Америки користь, бо кожна група старатись буде себе якслід записати в американських колах. А так, як тепер є, то зводиться ту працю для Америки до якихось позакулісових порахунків, в яких комуністи і некомуністи стараються захопити якнайбільше впливів серед нашого громадянства. На цім терпить американська справа. Пора з тим покінчити.

В. Х.

ЙОНҐСТАВН, О.

Молода українська артистка-сопраністка в головній ролі опери Моцарта.

Панна Ольга Мусійчук, — дочка о. Мусійчука, знова виступила в головній ролі опери Моцарта „Бастієн і Бостієнне". Оперу виставив музичний департамент „Дана Мюзік Інститук" місцевого каледжу, де Ольга учащає три роки. Оперу грано три вечорі: 1, 2 й 3 червня, і за кожним разом авдиторія була переповнена. Американська преса знова принесла похвальні рецензії для панни Мусійчук.

Це вже три роки вона виступає в головних ролях опер Ґілберт-Соллівана: Пешієнс, Айоленті, виступала в опері „Марта" в титулярній ролі, а цим разом в цій трудній ролі Моцарта „Бастієнни". Поза виступами в каледжу п. Мусійчук чути в сольових виступах в різних концертах.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Виконують „Україну" Павла Печеніги Углицького.

В неділю, 7. червня, в Галі Бруклинського Музею давала концерт Нюйорська Симфонічна Орхестра. Між іншим орхестра грала твір нашого композитора Павла Печеніги-Углицького **„Україна"**.

День передтим про це було оголошувано на радіо, подана була теж ціла програма в нюйорських газетах, так, що легко було про це довідатися всякому, хто інтересується своєю музикою або своїми композиторами.

Я з своїм сином прийшов на галю Музею вчасно, щоби вибрати собі краще місце. Щоб побачити всіх людей і щоб можна було добре видіти і чути орхестру, як будуть грати „Україну".

Точно в годині 1:30, коли вже музиканти були на своїх місцях, вийшов дириґент оркестри п. Евген Плотніков і почався концерт. Насамперед грали твір Ґлінки, потому інших композиторів, декотрі зо співом. Людей було більше ніж половина галі, а між ними я завважав 4 українські лиця, ну і нас двох, то разом цілого пів дозина, рахуючи в тому вже й самого композитора П. П. Углицького.

Чогось зтрепетом я слухав програми, навіть трошки нище сидів в кріслі, ніж звичайно, такі гарні були всі нумери програми. Як оплескували інші нумери, мені було цікаво, як вони віднесуться до „України", боже я знаю з практики, що вони не конче симпатичні до України.

Ось і прийшла черга. Дириґент Плотніков спеціяльно звернувся до публики і пояснив, що тепер будуть грати. Навіть сказав пару слів про Україну і композитора. Нараз все втихло, ніби всі так спеціяльно й чекали що то має бути найважніша точка на програмі. Нараз дириґент махнув паличкою, загудіти трубні інструменти, потому струнні і відтак всі разом, то знов партіями, то поодинчі інструменти. Ніби спів, ніби танці, дзвінки і ліру здається чути. Декотрі мельодії пізнається, не лиш чуєш, але, здається, видиш Україну.

Далі українські мельодії так ніби перемагає веселий польонез, то тут то там добувається звуки Козацького Маршу, а відтак всі інструменти заревли і розлились знов веселі мельодії України. Від гуцульських до полтавських, аж мороз по заплечі стиснув. Всі слухачі були захоплені. Заплескали бурею. Навіть не завважили, що це не був кінець симфонії, лиш перехід.

Як закінчено твір, ще раз зірвалася буря оплесків з кличами: „Композитор!" Підчи на стрічу публиці, дириґент показав рукою на п. Углицького, котрий був примушений вийти на підвищення, вклонитись і подякувати публиці за овацію і признання для його твору.

Я не музик ані не критик, але рішився вже в останній хвилі написати свої маленькі завваги для широкої української публики. Тим більше, що так мало було наших людей на цім концерті. Досить нашого землякa буде заохотою до праці над своєю необробленою нивою своїм образованим людям. Своїм маленьким дописом хочу дати бодай крихму признання нашому великому чоловікові в імені всіх тих, що цінять таких людей.

Мирон Сурмач.

НА ФРОНТ? — Лондонські газети радять зробити командантом другого фронту генерала МекНотона, команданта канадійських військ на Британських островах.

ВІН ПРОБУВАВ БОРОНИТИ ТОБРУКА. — У середині ґенерал Річі, командант восьмої британської армії в Лібії, що була заставлена здати Тобрук. З ним команданти двох корпусів, ґенерал Норис (наліво) й ґенерал Гот (направо).

Иосиф Томас.

НА ОСТРОВІ АНАНАСІВ

Острів Оагу не є, щоправда, найбільший з Гавайських островів, та він з них найважніший. Це тому, що той острів господарсько найкраще оброблений. На ньому лежить головне місто Гонолюлю, окружене з трьох боків твердинями, які мають охороняти цю важну позицію Злучених Держав на Спокійному океані. Острів перерізаний двома ланцюгами гір, які додають йому мальовничости та розділюють на ріжні верстви його підсоння. Серединою острова та попри побереже їдуть залізниці, які вможливлюють чужинцеві пізнати способи американського господарювання.

Дорога, що йде з Гонолюлю на захід, провадить до воєнної пристані й знімається в гори. Обабіч є непроглядні плянтації. В нижчих і вохкіших полосах росте цукрова троща, вище ананаси. Від залізничого шляху розбігаються ананасові сажанки наче нитки, вються горбоватою землею, спливають в далечі та виповнюють овид своєю ясно-зеленою барвою. Виглядають наче розбурхане піря а посередині кожної сажанки росте золото-червоний овоч. У червні є жнива.

Кірм дороги, що нею їде авто, нема інших комунікаційних засобів, тому плянтації поперерізувані слідами приватних доріг. Ті дороги перетинають у багатьох місцях залізничий шлях, одначе ніде нема рампи (застави). На кожному перехрестю є деревляний стовп, на якому навхрест прибиті є дві на біло помальовані дощини з написами: „рейлровд" і „стоп, лук, лістен". Коли кого переїде поїзд, то це його вина, повинен був уважати.

В Гонолюлю є досвідне заведення, яке досліджує землю ананасових плянтацій, придумує засоби для охорони сажанок перед недугами та поручає раціональні способи плекання. Зоране поле покривають довгими стяжками дігтем напоєного паперу, а в отвори, пороблені в папері, встромлюють молоді ростинки, виплекані на приправленім полі. Папір не позволяє рости траві, так що сажанки мають усякі поживні складники землі для себе. Заки папір розпадеться від дощу, за той час виросли сажанки так гарно, що вже не потребують охорони.

На акр землі садять відповідно до її якости 2,500 до 12,000 сажанок, із яких кожна має один овоч. Другі жнива відбуваються за рік і є найвидатніші, бо кожна сажанка має два овочі одначе трохи гіршої якости. Після третіх жнив старі сажанки знищать і плянтацію переорюють.

Гавайські ананаси не мають конкурентів задля своєї якости та способу виплекання. Разом із цукровою трощею ананаси є основою багатства. Тому трицять літ плекання ананасів щойно починалося. Тепер вивозять ананасів річно в ціні около 35 мілонів долярів. Останніми літами висилають також консервовані в бляшанках. Найліпший ананас коштує на торзі 30 центів.

У червні, підчас жнив, є добра нагода пізнати, як працюють у фабриках коло ананасів. Що Гавайські острови останніми часами стали одною з найбагатших земель світу, це завдячують найбільше зразковому фармерству. Бо оснувати великі плянтації, винайти нові прилади для праці біля ананасів, хоч це люксусовий та для існування людини не конечний овоч, то до того треба було неабиякої бистроти й підприємчивости.

В Гонолюлю найбільша фабрика для обрібки ананасів належить до „Гаваєн Пайн-епл Ком. Лтд." Це товариство оснували 1901. р. Виробляли з початку 1900 бочок. Тепер стільки виробляють за півтретя години.

З піль віддалених тридцять миль, приїзджають постійно поїзди до фабрики, вози підсувають на залізниці на високі рампи й ананаси висипають у лійкуваті судини. Під ними стоять ряди машин; ананаси падають один за одним на спусковату площу, яка їх самочинно пересуває до порожних вальців, обємом трохи менших ніж ананаси. Ті вальці обертаються; ножі, приправлені в середині обтинають кору ананасів а також витинають саму середину овочу. Потім обі частини овочу посуваються по рухомих площинах у ріжних напрямах: лупа йде до машини, яка з неї викроює решітки мяса та витискають сік, із якого виробляють смачний напиток. Обкроєні ананаси посуваються самочинно по похилених площах, по обох боках яких сидять жінки з ножами та обкроюють останки лупи. Ті робітниці мають білі запаски, гумові рукавиці, а на головах чіпці. Усюди дбають про якнайбільшу чистоту, а рука робітника не торкнеться ананасу за весь час праці.

Потім ананаси обмивають струєю зимної води, потім укладають один за одним і сунуться під шатківниці (ножі), які їх одним махом розкроюють на платочки. Покраяні ананаси падуть знову самочинно до підставлених бляшанок, до яких додають сироп, так що кожна бляшанка зупиняється на хвилинку під курком, який сам отвирається, випустить плин і знову замкнеться. Прилад із сиропом обертається так, що під багатьома курками полагоджується вісімдесять бляшанок за мінуту.

На цьому кінчиться приправа ананасів, треба ще лише замкнути бляшанки. Заки замкнеться бляшанка з ананасом посувається знову автоматично до замкненого приладу огріваного парою, який то прилад висилає повітря із бляшанки. Ледви бляшанка вийде звідси, інший прилад прибиває на ній бляшану покришку, загинає берегом, так що бляшанка без лютування замкнена щільно і до неї не продістанеться воздух. Кожна машина налагоджує 80—90 бляшанок на мінуту. Потім ананаси стерилізують десять мінут у сталевих приладах, інші прилади опісля потягають бляшанку лякером, сушать і охолоджують студеною водою. Вкінці коробка перевертається, котиться і наліплюється на ній наліпка, знову піднімається і мандрує до транспортового відділу, де пакують до бочок. Побіч є приготовлені авта, які відвозять бочки до пристані, звідкіля їх розсилають до Америки, Азії й Европи. Бочки вже наредтим поадресовані відповідно до замовлень.

Фабрика має робітню для виробу бляшанок і виробляє їх 125,000,000 річно. Має також свою робітню бочок. Робітник вкине чотири дощечки до машини, яка їх спосє дротяними клямрами та викидає до іншої машини, де прибивається дно й приправляється віко. Бочка є готова за пятнацять секунд.

Від хвилини, коли поїзд привіз ананаси до фабрики, аж до часу, як бочки є готові до вивозу, мине може з година. Фабрика в жнива випускає 1,600,000 бляшанок ананасів за день.

У фабриці є 3—4 робітники, що регулюють машини й наоливлюють. Усеж у цілому заведенні занятих є багато робітників, головно жінок, занятих при праці, для якої досі не придумали машин. Крім того є численний персонал в офісах.

На першому поверсі будинку є для занятих там велика їдальня, побіч є одягальні, лазні й читальні. Перед домом на траві є грища й захоронка для дітей робітників.

Ціла фабрика займає небагато місця, бо тут є лише машини, помічна робітня й офіси. Нема складів, бо готові бляшанки з ананасами зараз відсилають.

ПРИДУМАЛИ ДЕРЕВЛЯНІ ОПОНИ ДЛЯ АВТІВ.

ЛЕБАНОН (Тексас). — На вулицях цього міста появилися автомобілі, на котрих опони зроблені з деревляних кусків, збитих докупи між двома металевими перстенями. Коло дотикає землі деревом, а між кусками є досить вільного місця, щоби коло не начиналося, як дерево набрякне від води. Кола їдуть з деяким стукотом, але автомобіль може їхати без труду 25 миль на годину. Придумали його Клейєнстюбер і Вилйебс.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 21. червня 1942. року помер у 26 році життя у військовім шпитали в Норт Каролайна

МИКОЛА САВКА,

член від. 200 У. Н. Союзу в Озон Парк, Н. Й.

Покійний родився в Озон Парк. До У. Н. Союзу вступив, маючи один рік життя. З Молодечого Департаменту перейшов до старших в 1934. році Покійний був добрим членом Товариства Вільна Україна і У. Н. Союзу. Таксамо брав активну участь в громадськім життю. Був організатором і провідником Союзового „Бескет Бал Тім". Умів добре українську мову. Родичі покійного Миколи є добрими американськими горожанами українського роду. Так само виховали свого покійного сина в українськім дусі, і він поступав слідами своїх родичів.

Наш покійний член Микола Савка бачив, що вороги напали на нашу вітчину Америку, а тому він вступив до армії 26. березня 1942. року, де його досягнула смерть в молодім віці.

Покійний полишив у смутку своїх родичів, батька Микиту і маму Пазю, та сестру Марію. Вони всі належать до У. Н. Союзу.

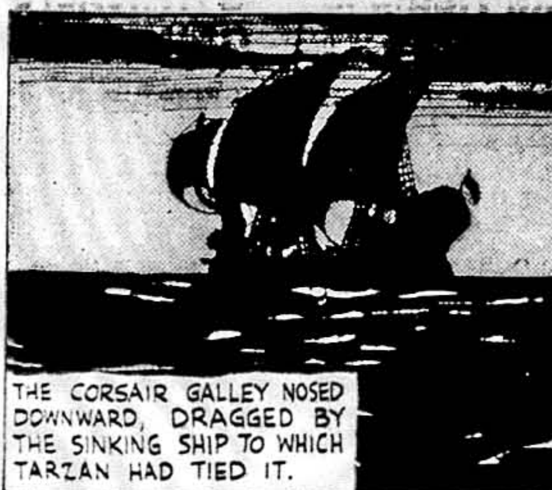
Похорон відбудеться в суботу, 27. червня 1942, в годині 10. рано, з дому жалоби під числом 9714 — 91 вулиця, опісля до католицької церкви „Нейтивиті" в Озон Парк, а звідтам на цвинтар Святого Івана в Лонг Айленд.

Просимо всіх членів, як теж усіх знайомих, котрі не працюють в той день, узяти участь у похороні.

Нехай Його рідна земля буде Йому легкою і вічним спочинком!

В. Воргуль, секр.

ТАРЗАН, ч. 589. Остання розправа.

Корабель морських розбишак подався своїм носом у воду, куди тягнула його линва привязана до вже затопленої іншої галери.

Вилйено міг врятувати свій корабель лише в той спосіб, що вбе наперед Тарзана, а опісля розрубає фатальну линву.

Бо Тарзан як довго жив не допустив би до розрубання линви. З великою лютттю Вилйено пустився до нього, вимахуючи мечем.

Але Тарзан стояв зовсім спокійно і непорушно. Його цілковито не зворушував злочинний замір Вилйена.